

36

Tajemnicze rośliny zamczysk i grodzisk

Pradziejowe grodziska i średniowieczne zamczyska nadal pełnią swoje funkcje obronne, ale już nie w stosunku do ludzi, ale do roślin.

Ta historia zaczęła się ponad 3 tysiące lat temu, kiedy w rozsianych na terenie dzisiejszej Małopolski grodach tętniło życie. Uprawiano dziś już często nieużytkowane rośliny, pielgrzymi przywozili ze sobą niespotykane wcześniej nasiona. Osnute legendami, zapomniane i niszczone **pradawne warownie**, kryją nie tylko fascynujące historie, ale także są miejscem wyjątkowym pod względem przyrodniczym. Z uwagi na swoje funkcje obronne, zamki i grody budowane były w trudnodostępnych miejscach, na wzniesieniach, w międzyrzeczach, dodatkowo otaczane fosą. Obecnie są ostoją zwierząt i roślin, skupiskiem bardzo rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków, również tych związanych z dawną, zaniechaną gospodarką człowieka.

Relikty upraw – to rośliny uprawiane w minionych okresach historycznych, współcześnie zdziczałe lub tylko sporadycznie użytkowane. Należą do nich, np. barwinek pospolity, fiołek wonny czy oregano. Czasami podejmowana jest próba powtórnego wprowadzenia ich do uprawy.

Przyrodnicze dziedzictwo

Donata Suder, doktorantka z **Instytutu Botaniki UJ**, podjęła się zbadania 37 pradziejowych i średniowiecznych obiektów obronnych, znajdujących się w dolinach rzek: Raby, Dunajca i Wisłoki. Prace badawcze z użyciem nowoczesnych narzędzi, tj. GPS i baz danych, dostarczyły jej cennych informacji o bioróżnorodności siedlisk na stanowiskach archeologicznych. Dzięki specjalistycznej aparaturze oznaczyła ponad

pół tysiąca gatunków roślin, w tym kilkadziesiąt podlegających ochronie i zagrożonych wyginięciem oraz dziewięć tzw. relikwów upraw. Spośród nich wyjątkowo interesujący jest **czosnek wężowy**, odnaleziony m.in. na grodzisku w Chełmie. Roślina ta w przeszłości miała zastosowanie lecznicze, przyprawowe, spożywcze i magiczne. Ponadto obecnie znajduje się na krajowej czerwonej liście roślin, jako gatunek zagrożony wyginięciem.

Ocalić od zapomnienia

„Badania można wykorzystać w praktyce ochrony przyrody, jako podstawę do wyznaczenia miejsc najcenniejszych pod względem przyrodniczym, a także we właściwej promocji karpaccich warowni, jako atrakcyjnych celów wycieczek, co wzbogaci ofertę turystyczną regionu” – wyjaśnia badaczka. W tym kierunku podjęto już rozmowy z firmami turystycznymi, dzięki czemu każdy będzie mógł podążyć trasą niezwykłych roślin.

Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
Instytut Botaniki

Informacja o zespole badawczym znajduje się na str. 95

bioróżnorodność
grodziska i zamczyska
relikty upraw

chcę
to
opublikować

[www.citru.uj.edu.pl/
/projektor/36.pdf](http://www.citru.uj.edu.pl/projektor/36.pdf)

chcę
wiedzieć
więcej

tel. (12) 663 38 21
e-mail:
justyna.jaskulska@uj.edu.pl

chcę
o tym
pamiętać

[www.facebook.com/
/nimb.citru](https://www.facebook.com/nimb.citru)

Barwinek pospolity – wiedziałeś, że jest reliktem?, fot. D. Suder